

And a woman will not allow herself be acquired for less than a פרוטה – **ואשה בפחות משה לא מקניא נפשה**

OVERVIEW

The גמרא states that the number three in the משנה comes to exclude (according to רב הונא) that a woman cannot be acquired through חליפין. The גמרא explains that even though we might have expected that a woman should be קידושי אשה (and we derive נקנה בחליפין since a שדה can be carried through a עפרון משדה עפרון), nevertheless since חליפין can be carried out בפחות משה פרוטה, it cannot apply to קידושין, for an אשה will not be מקניא אשה for a פחות מש"פ. There is a dispute between רש"י and תוספות how to interpret the discussion in this גמרא.

פירש בקונטרס¹ משום דגנאי הוא לה הילכך בטיל לה תורת חליפין בקידושין – explained the reason a woman will not be מקניא נפשה for a פחות מש"פ is because it is embarrassing for her to do so, therefore the entire concept of חליפין is null as far as קידושין is concerned.

ואפילו בכלי² שיש בה שוה פרוטה אי יהיב לה בתורת חליפין³ – And even if the קנין חליפין is performed for the purpose of with a utensil which is worth a פרוטה, it is not a valid קידושין if he gave her the כלי with the intent that it be בתורת חליפין.

פירש"י has difficulties with תוספות:

וקשה לרבינו תם דאם כן פשטה ידה וקבלה תתקדש בפחות משה פרוטה⁴ – And the ר"ת has a difficulty with this explanation, for if it is indeed so that the reason a woman is not מקודשת בפחות מש"פ is because it is a גנאי הוא לה, then if she stretched out her hand and accepted less than a ש"פ for קידושין

¹ בד"ה לא מקניא (בע"ב).

² כלי (and תוספות) mentions כלי because חליפין is to be carried out with a כלי and not with money (or פירות) (ר"נ), for the פסוק states ונעלו, which indicates (some sort of) a כלי.

³ קנין סודר as קנין חליפין רש"י (בד"ה חליפין) refers to this. The מקנה who receives the סודר does not transfer the object to the קונה in exchange for the value of the סודר (since the מקנה [generally] returns the סודר to the קונה). Rather the transfer of the סודר indicates the commitment of both parties to this transaction. However by קנין כסף, the money is (partial) payment for the item being acquired. If the item used to actualize the קידושין is given as חליפין (a token of commitment) it is not valid קידושין. It must be given as payment.

⁴ רש"י stated that an אשה cannot be מקודשת with פחות מש"פ because it is a גנאי הוא לה. However תוספות seems to understand that this is also the reason why an אשה will not be מקודשת with כסף which is פחות מש"פ, because it is a גנאי הוא לה. Hence the question that if פשטה ידה she should be מקודשת with פחות מש"פ.

she should become מקודשת for less than a ש"פ since she indicated that it is not a גנאי for her.

ועוד כיון דתלי טעמא משום דגנאי הוא לה⁵ אם כן אמאי לא פריך בגמרא –

And furthermore since we explain the reason she is not מקודשת for a פחות **is because it is גנאי הוא לה**, then why does not the גמרא ask here (since whenever it is a גנאי for a woman she is not מקודשת, then) –

בנתיב דרבי ינאי דקפדו אנפשיהו ולא מקדשי בפחות מתקבא דדינרי כולי –
the daughters of ינאי ר' who were very particular concerning their status and would not accept קידושין for less than three קבין of דינרין, etc. (they should not become מקודשות for less than three קבין, even if they received more than a פרוטה). The גמרא should have asked this question here –

כי היכי דפריך לקמן (דף יא,א) אמילתיה דבית שמאי⁶ –
just as the גמרא later asked this question concerning the ruling of ב"ש. The question of תוספות is why is ינאי דר' בנתיב an issue only according to ב"ש, the same issue should be according to ב"ה, if we assume, as רש"י does (according to תוספות), that the need for a ש"פ is because of גנאי.

רש"י continues challenging תוספות:

ועוד קשה כיון דסלקא דעתין השתא למגמר קניני אשה מקניני שדה⁷ –
And there is an additional difficulty; since now we are assuming to derive the acquisition of a woman (קידושין) from the acquisition of fields- אם כן אשה נמי תקני בחזקה⁸ כמו שדה –

If this is indeed so, then a woman should also be acquired with חזקה just as a field can be acquired with חזקה. However there is no mention anywhere (even as a הו"א) that a woman can be acquired with חזקה. The question is why should a woman not be נקנה בחזקה?!

⁵ This concept (כיון דתלי טעמא וכו') is (seemingly) obviously the basis for the previous question as well.

⁶ There explained the reason ב"ש maintains that a woman is מקודשת only with at least a דינר (and not with a פרוטה) is because an אשה is עצמה על מקפדת and will not be מקודשת for less than a דינר. The גמרא there asked if the תרקיבי דדינרי nullifies the קידושין then the ינאי בנתיב should not be מקודשות for less than דינרי. Since רש"י here maintains that an אשה is not ש"פ because it is גנאי הוא לה, then the same issue arises concerning ינאי דר' בנתיב.

⁷ This is (seemingly) the reason why we initially thought that a woman could be בחליפין. See (also) רש"י where he writes והתם שדה הואי דכתיב וגו' שדה שדה. This would seem to indicate that חליפין should be קונה by an אשה since it is שדה (any שדה; not necessarily עפרון שדה). (See footnote # 13.)

⁸ The rule is that an עבד כנעני can be נקנה בחזקה. The חזקה consists that the עבד do for his prospective owner any of the types of work that an עבד is required to do for an owner. It would seem that here too if the woman would do the services she is required to do for her husband [such as הצעת המטה or מזיגת הכוס, רחיצת רגליה] she should be נקנה to him בחזקה (according to תוספות question). Others question this interpretation for these services are required when she becomes a נשואה but not when she is an ארוסה.

ועוד דלקמן (דף ה,א) בעי בגמרא בשטר מנלן ומאי בעי ליגמר משדה –

And furthermore the גמרא later inquires from where do we derive that a woman is נקנה בשר;⁹ so why is there a question, let us derive it from שדה!
Just as a שדה is נקנה בשטר so too is an אשה;¹⁰ for seemingly we are deriving אשה from קניני אשה as we see by כסף and by חליפין.

In summation תוספות asks four questions¹¹ on פירש"י that a woman is not מתקדשת בפחות:
גנאי הוא לה since it is מש"פ:

1. If the woman accepted a פחות מש"פ she should be מקודשת!
2. Why did not the גמרא ask the question of ינאי בנתייה דר' here as well?!
3. Why should not a woman be בחזקה, just like a שדה?!
4. We can derive that a woman is נקנה בשטר from שדה עפרון; no other לימוד is necessary!

גמרא offers his own interpretation of our גמרא:

לכך נראה לרבינו תם דגרסינן בפחות משוה פרוטה לא מקניא¹² –

Therefore (because of the previous questions) it is the view of the ר"ת that the text reads 'with less than a ש"פ she cannot be acquired' -

ולא גרס נפשה דלא בקפידא תליא מילתא –

And the text does not contain the word 'נפשה' (which we would mean she does not let herself to be acquired) for this is not dependent on one's proclivity -

אלא היינו טעמא משום דגמר קיחה קיחה משדה עפרון דכתיב ביה כסף –

But rather this is the reason (why there is no מש"פ בפחות מש"פ) because we derive שדה עפרון from קיחה קיחה of גז"ש through the קידושי כסף כסף is written in the תורה -

ובפחות משוה פרוטה לא מיקרי כסף¹³ –

⁹ The גמרא answers there that we derive it from a היקש of ויצאה והיתה just as she leaves with a שטר (meaning a גט) she becomes a wife with a שטר.

¹⁰ One cannot answer (see [האר"ך] מהרש"א) that the גמרא there is asking בשטר מנלן after we have established here that נקנה בשטר (נקנה בחליפין she cannot be נקנה בחליפין) because (so just as she cannot be נקנה בחליפין) because (in addition to the question, if this סברא of מש"פ prevents us from deriving שטר from עפרון שדה, it should equally prevent us from deriving שטר from ויצאה והיתה for the same reason, and besides) the concept of פחות מש"פ is inapplicable to שטר, where the קנין has nothing to do with transferring something of value (but rather with the intangible wording of the שטר), as opposed to חליפין where an exchange (of some material value) is taking place.

¹¹ See following footnotes # 17 & 18.

¹² According to רש"י the word is (הקו"ף פתוחה) מקניא meaning to deliver herself; however according to תוספות the word reads (המ"ם חרוקה והקו"ף [והנו"ן] שבויה) מקניא meaning acquired.

¹³ Perhaps rejects this גירסא of רש"י, since לא מקניא גירסא of רש"י maintains that the question was that a woman should be נקנה בחליפין for we derive אשה from קניני שדה; how can we therefore say that אשה בפחות מש"פ

And less than a פרוטה is not called כסף; it is not considered to be money.¹⁴

now explains why the questions (three and four) on רש"י are not difficult according to תוספות interpretation:

– והמקשה שהקשה תחילה ואימא הכי נמי בשטר וחזקה לא הקשה –

And the questioner in the גמרא **who asked initially** ‘and let us say that it is indeed so’; that a woman should be נקנה with חליפין, **did not** entertain asking concerning שטר וחזקה, that a woman should be נקנה בשטר ובחזקה, the מקשן realized that this is unrealistic -

– דהא פשיטא דלא גמרינן קיחה לעשות אשה ככל עניני שדה –

For it is obvious that we do not derive from the קיחה קיחה **to make** the acquisition of a woman similar to all kinds of acquisition that apply by a field; for a woman is not a field -

– ולהכי מבעיא לן לקמן בשטר מנלן –

And therefore, since this concept of comparing a woman to a field in an inclusive sense was never entertained, the גמרא **later inquires from where we derive** that a woman can be acquired with שטר -

– דלא גמרינן משדה אלא לכסף דוקא דכתיב ביה קיחה¹⁵ –

For we do not derive קניני אשה **only in regards to כסף** where the word קיחה is written by שדה עפרון and by אשה¹⁶; but not concerning שטר שדה עפרון (the קיחה of) which is not mentioned by (וחזקה).

In summation: תוספות maintains that an אשה is not מש"פ because it is not כסף קנין (but not because of גנאי).¹⁷ The שדה עפרון from לימוד¹⁸ is limited to כסף only (but not to any other קנינים).

לא מקניא (קונה בפחות מש"פ is חליפין) for) if the קנין is חליפין why indeed is she not מקניא (קונה בפחות מש"פ). If however we maintain as תוספות does that חליפין is merely כסף then it is understood that concerning כסף the rule is that כסף קנין (but not because of גנאי).¹⁷ This may explain the connection of תוספות last two questions on רש"י with the first two. If we require the reason of גנאי הוא לה, this leads us to believe that initially the question was that חליפין should be קונה as an independent קנין, since חליפין is one of the קנינים, and we derive אשה קנין from חליפין, hence there are the question of שטר וחזקה. (See footnote # 7.)]

¹⁴ This explains why according to תוספות even if פשוט ידה she is not מש"פ (כסף) (מדין כסף) because it is not כסף קנין (but not because of גנאי). The issue of נאי דר' ינאי (which is their קפידה) is not relevant to our גמרא, since we are not discussing קפידה at all.

¹⁵ נתתי כסף השדה קח ממני פסוק (בראשית [חיי שרה] כג,יג) The

¹⁶ דברים (תצא) כד, א in כי יקח איש אשה.

¹⁷ This answers questions 1 & 2. See footnote # 11.

¹⁸ This answers questions 3 & 4.

שדה עפרון from קנין כסף replies to the anticipated question; if we can only derive then why did the גמרא entertain the idea initially that a woman should be בחליפין (since שדה is בחליפין if קנין חליפין is not mentioned by שדה עפרון responds: תוספות .

ולא פריך מחליפין אלא משום דהוי כעין כסף¹⁹ דקרא²⁰ שיש בהם שוה פרוטה –

And the reason the גמרא considered that a woman should be בחליפין is only because חליפין - ש"פ - is similar to כסף, which is mentioned in the פסוק, -

והכי פירוש ואימא הכי נמי שתקנה אשה בחליפין –

And this is the explanation of the גמרא's question; 'and let us say indeed it is so'; that a woman should be נקנה with חליפין -

כשיש באותם חליפין שוה פרוטה כעין כסף דקרא –

provided that these חליפין contain a ש"פ which makes it similar to the קנין כסף which is mentioned in the פסוק. There is -

שפי משטר שיש בו שוה פרוטה דאין צריך שישוה השטר פרוטה –

More reason to include חליפין than there is reason to include a שטר even if the שטר is worth a פרוטה, for it is not necessary that a שטר be worth a פרוטה or even to be worth anything for that matter -

כדאמרין גיטין (דף כ,א) כתבו על איסורי הנאה כשר²¹ –

as the גמרא states in גיטין, 'if he wrote a גט on הנאה it is a כשר גט. Therefore, since we see that by a גט or a שטר even if it is worthless from a monetary standpoint, nevertheless it is a proper שטר this proves that the שטר, even when the שטר is worth more than a פרוטה, is not associated with כסף.

אבל חליפין דשוה פרוטה דומין לכסף –

However חליפין when it is a שוה פרוטה is similar to כסף, therefore the גמרא initially thought that a woman should be acquired through חליפין, since it has somewhat of a similarity to כסף קנין כסף.

ומשני חליפין איתנהו בפחות משוה פרוטה –

And the גמרא responded that קנין חליפין is valid even when the value of the חליפין is less than a ש"פ -

ואם כן אינם מטעם כסף אלא קנין אחר הוא²² –

And therefore חליפין is not associated with כסף but it is a separate קנין from כסף, hence a woman cannot be acquired with חליפין for the לימוד of קיחה קיחה applies only to כסף.

¹⁹ The similarity is that both by כסף and by (שיש בהם ש"פ) חליפין the מקנה receives something of value.

²⁰ See 'Thinking it over' # 1.

²¹ However קנין חליפין (even though it does not require a ש"פ, nevertheless it) is not valid by איסור"נ. This proves that by a שטר the קנין is not made with the physical paper (for by איסור"נ the paper is totally valueless), but rather with the (intangible) writing of the שטר. By חליפין however the קנין is made with the physical object, which has some value (even if it is ש"פ).

²² See 'Thinking it over' # 2.

In summation: נקנה בחליפין, that a woman should be based on the (erroneous) assumption that חליפין is similar and associated with כסף (when the חליפין is a ש"פ). Hence since an אשה is נקנה with כסף she should also be נקנה when it is a ש"פ. The גמרא concluded that since there is חליפין בפחות מש"פ, this proves that it is separate and distinct from כסף, and an אשה cannot be נקנית בחליפין.

asks: תוספות

ואם תאמר היכי סלקא דעתין דנילף משדה עפרון שתקנה אשה בחליפין –

And if you will say; how could we have entertained the thought that we should derive from שדה עפרון that a woman should be נקנה בחליפין –

– והא שדה עפרון גופא לא מיקני בחליפין דלא מצינו חליפין לעובד כוכבים –

חליפין, But even שדה עפרון itself could not have been acquired through עפרון, for we do not find the חליפין קנין to be valid by an עכו"ם. Therefore עפרון could not have been able to be מקנה his field to אברהם with חליפין, so how could we have thought that an אשה could be acquired through חליפין when the very source of קנין! חליפין, which is שדה עפרון, כסף באשה, precludes חליפין!

עכו"ם proves that there is no קנין חליפין by an תוספות

– דהא אמרינן בבכורות (דף יג,א) מדישראל בחדא עובד כוכבים נמי בחדא²³ –

For the גמרא states in בכורות; 'since a ישראל has only one קנין, so too an עכו"ם has also only one קנין; which is כסף, but not חליפין.

answers: תוספות

– ויש לומר דהיינו לבר מחליפין דומיא דישראל בחדא –

And one can say; that the meaning of עכו"ם בחדא is besides חליפין, just as the ישראל בחדא means an additional קנין besides חליפין –

– והכי קאמר מדישראל בחדא קנין חדש בר מחליפין שהם בשניהם –

And this is what the גמרא meant to say; 'just as a ישראל has one additional קנין besides חליפין which is valid for both a ישראל and an עכו"ם, so too does the עכו"ם have one additional קנין besides חליפין.'

עכו"ם offers proof that there is קנין חליפין by an תוספות

– וכן משמע לקמן (דף ח,א) גבי נמכר לעובד כוכבים –

²³ The (וּיקרא [בהר] כה,יד) states מיד עמיתך, which the גמרא there interprets to mean that מיד עמיתך (which refers to a fellow Jew) you acquire the object through משיכה (this is the meaning of מיד עמיתך, you acquire it from his hand, by taking it from him), however if it is not עמיתך but an עכו"ם you acquire it (not through משיכה, but rather) through כסף. The גמרא there asks perhaps by an עכו"ם you can be קונה either with משיכה or with כסף; to which the גמרא replies בחדא (which is [only] משיכה and not כסף) therefore כסף is also בחדא (meaning כסף and not משיכה). [The abovementioned explanation is according to the view of ר"ל who maintains that a ישראל is מדאורייתא קונה במשיכה; however according to ר"י that a ישראל is קונה במשיכה only with משיכה.]

And this is also indicated later in the גמרא concerning a Jew who was sold to an עכו"ם as a slave, where the גמרא offers this דרשה on the פסוק²⁴ -

מכסף מקנתו בכסף נקנה ואין נקנה בתורת תבואה וכלים ומאי ניהו חליפין –

‘From the money with which he was acquired’; the Jewish slave can be acquired with money only, but he cannot be acquired with the rulings of ‘grain and utensils’. The גמרא there continues; **‘and what is this קנין of חליפין?’** It is חליפין. A Jewish slave cannot be acquired by a gentile through קנין חליפין.

שמע מינה דשאר דברים נקנין בחליפין לעובד כוכבים²⁵ –

It is evident from that גמרא, that a gentile cannot acquire a Jewish slave through חליפין (because of the מיעוט of מקנתו); however other items may be acquired by an עכו"ם with חליפין.

draws a halachic conclusion based on this discussion:

וכן היה רגיל רבינו תם לשלוח הרשאה²⁶ ביד עובד כוכבים והיה מקנה בחליפין²⁷ –

And indeed it was customary for the ר"ת to send a הרשאה through an עכו"ם and he would transfer the rights - this הרשאה conferred to the מורשה (in this case, the עכו"ם), through חליפין.

adds a practical word of caution:

ומיהו בזה צריך ליזהר שלא לכתוב וקנינא מיניה²⁸ –

²⁴ 'לפיהן ישיב גאולתו מכסף מקנתו' reads ויקרא (בהר) כה,גא.

²⁵ See the commentaries that חליפין is קונה by an עכו"ם only in a transaction with a ישראל. However there is no חליפין between two עכו"ם (for the פסוק states [concerning חליפין] that בישראל).

²⁶ A הרשאה is a 'power of attorney' allowing an outside party (the מורשה) to act on your behalf (usually) in monetary matters (to collect a debt, or a deposit, etc.)

²⁷ In order for the הרשאה to be valid, the initial owner must transfer ownership of the monies to be collected (or the items that were deposited, etc.) by the מורשה, to the מורשה. Otherwise the debtor (the לווה or the נפקד, etc.) can claim to the מורשה 'I have no dealings with you', etc. The ownership is transferred through a קנין חליפין. The מורשה (in this case the עכו"ם) gives the ישראל a סודר and the ישראל receives it, and through this קנין חליפין, the items that were deposited are transferred to the מורשה (the עכו"ם).

²⁸ This means 'and we made a קנין (acquired it) from him'. Usually in a transaction where חליפין is utilized it is not the קונה who actually gives the סודר to the מקנה; but rather the עדים act on behalf of the קונה (as his עדים) and they give the סודר to the מקנה (which is considered as if the קונה gave the סודר to the מקנה) and the קנין is completed. When this קנין is recorded in a שטר (for evidence), it is written in the שטר that וקנינא מיניה, meaning that the עדים testify that indeed they made a קנין with the מקנה on behalf of the קונה (as his עדים). However here the עדים cannot act on behalf of the קונה (which in this case is the עכו"ם), since there is no זכיה for an עכו"ם and they also cannot be מזכה the item to the עכו"ם since there is no זכיה for an עכו"ם. Therefore the עכו"ם must give the סודר by himself. And in order not to render the הרשאה invalid, care must be taken to write the proper term that וקנה העכו"ם (the עכו"ם himself preformed the חליפין), and not וקנינא מיניה (that the עדים gave the סודר on behalf of the עכו"ם) which would render the הרשאה worthless. [The ט"ז has a (slightly) different interpretation of this תוספות (see אות נב).]

However in this case one must be careful not to write in the שטר הרשאה the words 'וקנינא מיניה' -

דאין שליחות וזכיה לעובד כוכבים כדאמרינן בפרק [חמישי] דבבא מציעא (דף עא,ב) –
For there is no שליחות or זכיה for an עכו"ם as the גמרא states in the fifth מסכת ב"מ of פרק -

אלא וקנה העובד כוכבים כתבין –

But rather we should write in the שטר הרשאה 'and the עכו"ם acquired the rights' through a חליפין קנין.

In summation: There is קנין חליפין by an עכו"ם. However he cannot be קונה an ע"ע with עכו"ם. There is no שליחות וזכיה for an עכו"ם.

asks: תוספות

ואם תאמר אם כן כיון דפשיטא לן דאשה לא מקניא בחליפין –

And if you will say; if this is indeed so that it is obvious to us that a woman is not בחליפין נקנה as the גמרא concludes here -

אמאי איצטריך קרא (לקמן דף ח,א) למימר מכסף מקנתו –

Why therefore is it necessary for the פסוק of מכסף מקנתו to teach us -

שאינו נקנה בתורת תבואה וכלים דהיינו חליפין –

That an ע"ע cannot be acquired which means בתורת תבואה וכלים -

תיפוק ליה דאיתקש עבד עברי לעבריה²⁹ –

We can derive it in a different manner, since an ע"ע is likened to an אמה -
היקש זה ה'קש where we see this העבריה mentions תוספות.

דמינה גמרינן לקמן (דף יד,ב) דעבד עברי נקנה בכסף –

For from this היקש we derive later in the גמרא that an ע"ע is בכסף -

והעבריה הוקשה לאשה דכתיב³⁰ אם אחרת יקח לו הקישה הכתוב לאחרת –

And an אמה is likened to an אשה as it is written, 'if he marries another one (besides the אמה)'; meaning that the פסוק likened the אמה (which is the subject of this פסוק) to the other one (the other wife he is marrying in addition to the יעוד of the אמה). This היקש teaches us -

כדילפינן מה אחרת בשטר –

That we derive, just as אחרת (the wife) is acquired with a שטר so too is an אמה acquired with a שטר. The question is since an ע"ע is ultimately linked with an אשה (through the mediation of an העבריה) we should derive that just as an אשה cannot

²⁹ The תורה writes (דברים [ראה] טו,יב) כי ימכר לך אחיך העברי או העבריה that concerning an ע"ע הנמכר לישראל (not an עכו"ם, which we are discussing), nevertheless (see מהרש"א), since if a נמכר לישראל is not בחליפין the same should apply to a עכו"ם.

³⁰ In (שמות [משפטים] כא,י) the תורה writes concerning the יעוד of an אמה העבריה, that אם אחרת יקח לו (the rules that apply) if he marries an additional woman besides the אמה whom he was מייעד.

be acquired with חליפין (as the גמרא concluded here) so too an ע"ע cannot be acquired through חליפין (whether his owner is a ישראל or an עכו"ם). Why then is the פסוק of מכסף required to exclude חליפין by an ע"ע (הנמכר לעכו"ם)?

answers: תוספות

ויש לומר דרבי קנינין גמרינן מהקישא ולא מיעוט קנינין –

And one can say that a קיש can be utilized to add קנינים but not to exclude קנינים. Therefore even though there may be a קיש from an ע"ע to an אשה, but that קיש cannot be utilized to exclude חליפין by an ע"ע, just because it is excluded by an אשה. A קיש is meant to be inclusive; not exclusive.

proves this point: תוספות

– דכהאי גוונא אמרינן בפרק כל הבשר (חולין דף קיז,ב) **תלתא קראי כתיבי בדם**³¹ –

For we find that the גמרא says something similar to this in פרק כל הבשר, 'there are three words in the פסוקים concerning דם –

חד לאפוקי מותר³² **וחד למעוטי ממעילה**³³ **וחד מטומאה**³⁴ –

One excludes דם from נותר and one excludes דם from מעילה and one excludes דם from טומאה. This concludes the גמרא in חולין.

– **ובפרק בית שמאי**³⁵ (זבחים דף מה,א) **ילף נותר חילול חילול מטומאה** –

However in חילול חילול of גז"ש with a טומאה נותר we derive פרק ב"ש – **ואם כן אמאי צריכי תרי קראי חד לנותר וחד לטומאה –**

So if there is this גז"ש between נותר and טומאה why is it necessary to have two words in the פסוק, one to exclude דם from נותר and one to exclude דם from טומאה; one word would seemingly be sufficient. We can establish the פסוק for either נותר or טומאה and derive the other one from it through the גז"ש of חילול חילול –

אלא לאו משום דלא נאמר גזירה שוה דחילול להקל אלא להחמיר:

³¹ The states (ויקרא [אחרי] יז, יא) הוא לכם על המזבח לכפר על נפשתיכם כי הדם הוא. The three (underlined) words are considered מעוטים. They exclude דם from various איסורים.

³² If one drinks the דם of a קרבן after it became נותר (the time allotted to eat the קרבן passed) he is not חייב for eating נותר (only for דם). See ד"ה לנותר רש"י.

³³ If one benefitted from דם קדשים he is not חייב a מעילה.

³⁴ If one drank דם while he was טמא he is not liable for טומאה (only for דם). See ד"ה לנותר רש"י.

³⁵ The גמרא explains that by [פגול] נותר וטמא עובר one is not קדשי עכו"ם for משנה there states that (in אמור [כב,ב]) תורה the טומאה קדשי וינזרו מקדשי בני ישראל that טומאה (ויקרא [אמור] כב,ב) writes concerning טומאה. We derive that there is no נותר by דין נותר from חילול חילול of גז"ש through קדשי עכו"ם. איסור טומאה from עכו"ם טומאה.

³⁶ It says by חילול (in the abovementioned פסוק which states חלל חלל) **כי את קדש ה' חלל** that נותר (ויקרא [קדושים] יט, ח) written.

However, is not the reason that one פסוק is insufficient **because the גז"ש was not said to be lenient,³⁷ but rather to be strict.** Therefore if we would know that there is no חיוב טומאה (or נותר) by קדשי עכו"ם we could not derive that we should be equally lenient by נותר (or טומאה), for the גז"ש is to be used in a strict manner. The same applies here that the היקש of עבד to אשה is limited to the purpose of adding קנינים, not reducing קנינים. Therefore a special לימוד מקנתו of מכסף is required to exclude קנין עבד בחליפין.

In summation: There is a היקש from אשה to אמה העבריה and also from אמה העבריה to עבד. However, this היקש is to be used to teach additional קנינים, but not to limit the קנינים (like חליפין for instance).

SUMMARY

According to (understanding of) רש"י; the גמרא initially thought that an אשה should be נקנה בחליפין for we derive קניני אשה from קניני שדה. The גמרא concluded however, that since חליפין is valid even מש"פ and it is a גנאי for a woman to be מקנה herself for a פחות משה פרוטה, therefore there can be no קנין חליפין at all for קידושין.

however, maintains that even initially the גמרא thought that an אשה can be נקנה with חליפין because it is similar to כסף. There was never a הו"א that we derive קניני אשה from קניני שדה. The גמרא concluded that since חליפין is valid מש"פ and a woman cannot be acquired with כסף בפחות, therefore this proves that קנין חליפין is separate from קנין כסף and is invalid by אשה קידושי.

There is קנין חליפין by עכו"ם. A היקש (or גז"ש) is (usually) used to include קנינים (or דינים), but not to exclude.

THINKING IT OVER

1. תוספות explains that the reason the גמרא initially thought that an אשה should be נקנה בחליפין is because חליפין is כסף.³⁸ If this is so why was it necessary for the גמרא to cite the גז"ש of עפרון קיחה, if in the הו"א we assumed that חליפין is כסף, then if קונה is כסף so too should חליפין be קונה!³⁹

³⁷ The initial גז"ש of חילול חילול was transmitted להקל for we derive from that גז"ש that there is no איסור (קדשי עכו"ם by טומאה of איסור). However תוספות seemingly means that we cannot apply this גז"ש for additional לימודים which are להקל. Any additional לימוד must be להחמיר.

³⁸ See footnote # 20.

³⁹ See בל"י אות מז.

2. According to תוספות the conclusion of the גמרא is that חליפין is not part of כסף קנין since ⁴⁰ חליפין איתנהו בפחות מש"פ. Why then did the גמרא have to conclude ⁴¹ ואשה מפחות מש"פ לא מקניא? If חליפין is not כסף then obviously an אשה cannot be ⁴² נקנה בחליפין!

3. Can a איסורי הנאה ⁴² שטר קידושין be written on?

⁴⁰ See footnote # 22.

⁴¹ ג"ז שם בבל"י.

⁴² See footnote # 146-7 אמ"ה